

El teatre marroquí durant el Protectorat espanyol

09/2012 - **Antropologia**. A partir d'una recerca en antropologia històrica, J.L. Mateo Dieste, del Departament d'Antropologia Social i Cultural de la UAB, analitza el teatre colonial marroquí tot conclouent que la modernitat no es pot definir unívocament com un procés de simple transmissió d'"occident" cap a la resta del món. En el Protectorat espanyol del Marroc (1912-1956), els nacionalistes marroquins van organitzar obres de teatre des de finals dels 1930es, per tal d'impulsar el reformisme i criticar el domini colonial. Aquelles obres de teatre representaven dalt de l'escenari tota una sèrie de canvis en les formes de matrimoni, la medicina o l'educació; al mateix temps, també a l'amfiteatre i en la societat marroquina de l'època tenien lloc tensions i discussions polítiques com ara l'accés de les dones al teatre com a nou espai públic.

Teatro Español, Tetuan (maig de 2010).

Enguany es compleix el centenari de l'establiment del Protectorat espanyol al Marroc (1912-1956). Aquesta etapa de la història és encara molt desconeguda, malgrat que va conformar escenaris i va marcar estereotips i polítiques que encara influeixen el present de les relacions hispanomarroquines o de les dinàmiques migratòries. Sens dubte, un dels àmbits més desconeguts de l'impacte colonial fou el desenvolupament de nous espais públics com el teatre i el cinema, que van ser aprofitats per la burgesia urbana marroquina per expressar les seves reivindicacions polítiques. Al mateix temps, els escenaris i les obres de teatre esdevingueren un reflex d'importants canvis socials que estaven tenint lloc a la vida quotidiana de ciutats com Tetuan, Larache o Tànger.

A partir d'arxius colonials i d'entrevistes amb antics protagonistes, podem fer una reconstrucció de les relacions de dominació, resistència i adaptació que van tenir lloc entre l'administració colonial espanyola i el moviment nacionalista marroquí. Però a més d'aquest vessant polític, els mateixos espais on tenien lloc les representacions generaren debats socials de gran rellevància, com ara la discussió per part d'autoritats marroquines (jutges, lletrats i notables diversos) sobre l'accés de les dones musulmanes al teatre. En un ambient hostil per part del governador marroquí de la ciutat de Tetuan, el lletrat nacionalista Tuhami Wazzani va desafiar aquell *status quo* en entrar amb la seva esposa al teatre, pocs anys després que el 1949 Turia Hassan esdevingués la primera marroquina en representar un paper de dona dalt d'un escenari.

Cartell en àrab i castellà d'una representació al Teatro Español (Tetuan), juliol de 1950.

Aquest pas important pels canvis en les relacions de gènere també es veié reflectit en el contingut de moltes peces de teatre, que parlaven del dilema de combinar allò antic amb allò modern; els autors i actors que representaven aquestes obres criticaven el matrimoni forçat i destacaven la importància de formar les noies pel futur de la nació. De manera que els canvis en les societats musulmanes que sovint són pensats com a molt recents, tenen ja una història de tensions i paradoxes. En realitat, la modernitat es construïa de manera simultània a les colònies i a les metròpolis.

Josep Lluís Mateo Dieste

AHCISP (Antropologia i Història de la Construcció d'Identitats Socials i Polítiques). <http://blogs.uab.cat/ahcisp/>

Departament d'Antropologia Social i Cultural

Josep Lluís Mateo Dieste. (2012). "Representing Modernity: The Nationalist Theatre in colonial Northern Morocco", *Journal of Islamic Studies*, vol. 23, 2, pp. 199-224.